

EL FET ESPLAI

per ANTONI J. ORELL SOITIÑO

1. EDUCAR DINS EL TEMPS D'ESPLAI TEMPS LLIURE

Tradicionalment, dos han estat els llocs entesos com encarregats de dur a terme el procés educatiu dels al·lots: la família i l'escola.

Parlant de la família ens trobam que el concepte tradicional entenent-la com a nucli de reunió de generacions dispers i costums diverses que se mantenen per la voluntat comuna dels seus membres, idees comunes, etc., no concorda amb les demandes de la societat actual, tan donada al canvi brusca, al consum fora de la casa, a la separació entre "progres" i "carrosses", a la lluita entre generacions. L'estabilitat característica de la família, topa amb la necessitat de canvi i de consum imposades per la nova societat industrial.

Parlant de l'escola, si entenem per educació el procés mitjançant el qual se desenvolupen les capacitats potencials que tot individu té pel fet d'esser home i home social, caldrà demenarnos si vertaderament l'escola hi tendeix, cercant noves fórmules per aconseguir la maduresa integral de la persona o si bé mantén unes estructures caduques a costa de moldejar els al·lots segons les necessitats de la societat i tallant d'arrel qualsevol possibilitat de canvi.

El temps lliure es entès actualment com un temps de passivitat i de receptivitat. L'estructura familiar ha passat a tenir en ocasions com únic nucli d'unió la televisió. Els canals de comunicació són unidireccionals, i no és possible que el receptor ocupi el lloc de l'emissor. La societat actual, basada en el consum, necessita uns individus moldejables i manipulables, a fi de poder ella mateixa perviure. El temps en què més manipulable és l'individu és el temps lliure.

L'educació dins l'esplai pretén variar aquest plantejament. Aprofitant durant el temps d'esplai la no sujeció de l'individu a obligacions i necessitats, vol ésser una nova aportació al que és l'àmbit normal de l'educació. D'aquesta manera l'àmbit educatiu seria família, escola i esplai.

Dins l'esplai se pretén educar l'infant de manera que pugui fer del seu temps lliure un temps alliberador, entenent per tal que cada home i cada poble té el dret d'esser el subjecte creador de la seva pròpia personalitat, per esdevenir així home lliure.

Si hem dit que per educació entenem "...el desenvolupament de les capacitats...", dins l'esplai ens centram en les capacitats d'observació, de crítica i d'acció; observació de la societat i de la realitat, crítica constructiva i acció de cap a aconseguir el canvi,

havent pres contacte amb els mitjans per aconseguir-ho.

2. FINALITATS

Tot el que hem dit porta a una determinació dels valors que cal entendre bàsics per dur a la pràctica les idees exposades anteriorment. Seran: Integració, personalització i socialització.

2. 1. INTEGRACIÓ

Cal entendre la integració oposant-la al terme adaptació. Plasmam aquesta integració dins l'esplai en tres aspectes: Cultura, Natura i barri-poble.

La nostra Cultura. Dient que la nostra cultura ha patit un període de forta represió, no deim res nou. El Club pretén transmetre, dins l'àmbit de l'esplai, aquesta malmenada Cultura, fent-la ressorgir, en dos sentits: per una part de cap als que hi pertanyen pel fet de neixer-hi, per una altra part de cap a afavorir la integració dels qui han arribat més tard.

No sols de cara a la llengua —si bé això és molt important— sinó també de cara a recuperar i actualitzar els jocs dels nostres padrins, les festes populars, les cançons i el seu moment, tradicions i costums perduts...

Hem de pensar que no cal donar a la Nostra Cultura un sentit d'enyorança, sinó que tota ella pot tenir actualitat plena.

Natura. La massificació ens fa entendre la Natura com una cosa llunyana a la qual sols ens hi podem acostar els diumenges, i de la qual ens oblidam el resta de la setmana. Sols integrant-nos dins la Natura donarem a aquesta el sentit que realment té. Per això, sentint-nos part d'ella podem transmetre un cert concepte de Natura.

Dins l'esplai podem inspirar un sentiment d'amor i de respecte a la Natura, començant amb el fang que ens permet agafar contacte amb la pròpia terra, fins arribar a establir voluntàriament la norma de "no tirar papers a terra", i passant per aquell atordiment que ens inspira el vell boabab de la Trapa.

Barri-poble. Enfront de la massificada, artificialitzada i despersonalitzada ciutat, podem trobar —si bé perdent cada vegada més el seu sentit— els barris i els pobles, com a agrupacions molt més humanes.

El poble i el barri, essent nuclis primaris del nostre País, han d'enmarcar fonamentalment l'esplai. Fer coneixença del nostre entorn primari no pot ésser considerat mai com una pèrdua de temps; tot al contrari, la seva introjecció ens permetrà trobar-hi tot el calor humà que pot arribar a oferir.

Per això la importància que donam als jocs de carrer, als jocs de descoberta, a la revitalització de les quasi perdudes i buidades de tot sentit "fes-

tes populars" que tenen lloc dins els nostres pobles o dins els nostres barris; per això la importància del contacte amb persones, llocs i moments del nostre entorn.

2. 2. PERSONALITZACIÓ

Dins una societat basada en la divisió del treball, que coarta qualsevol tipus de creació personal. Dins una societat en la qual els mitificats mitjans audiovisuals inventen els problemes i donen les solucions, aturant qualsevol floració imaginativa. Dins una societat jerarquitzada on tothom no fa sinó complir ordres arraconant cada vegada més qualsevol iniciativa personal. L'esplai fa opció per un tipus concret d'home.

La participació dins un Club d'Esplai és sempre lliure i sols en primera instància suggerida pels pares; ja aquí l'al·lot fa ús de la seva pròpia iniciativa. La imaginació floreix perquè té possibilitat d'esser plasmada segons la pròpia creativitat, tant en els tallers com en les ambientacions de vetlades, jocs i diades. El treball cal valorar-lo com expressió, en contra de considerar-lo com producte que se podria obtenir d'una màquina.

El temps d'esplai ha d'esser entès en contraposició a productivitat. La saturació de racionalitat que patim cal substituir-la per l'art. La diversió ens ha d'alliberar dyla monotonia. I mitjançant el propi desenvolupament continu ens hem d'alliberar dels automatismes de la vida. Un home d'aquestes característiques és el que el fet Esplai pretén fer sorgir; personalització plasmada en l'autoiniciativa, imaginació, creativitat i valoració del treball.

2. 3. SOCIALITZACIÓ

La socialització emana directament del propi fet educatiu, tant dins l'àmbit de la família, com dins l'àmbit de l'escola o l'esplai. Dins l'esplai aquesta socialització pren forma en base a una comunicació, un respecte a les opinions dels altres, una capacitat d'opció, una objectivitat i un compromís.

La pròpia estructura del club potència aquestes característiques. Enfront

de les descomunals escoles, els centres petits com la família en primera instància i el club qui permet un contacte directe entre monitors i al·lots, aconseguint una vivència més plena de les situacions. L'elasticitat dels continguts permet una completa adequació d'aquests als al·lots, donat que poden sorgir sempre d'ells; de fet les programacions poden ésser elaborades conjuntament per monitors i al·lots, aconseguint una vivència més plena de les situacions. L'elasticitat dels continguts permet una completa adequació d'aquests als al·lots, donat que poden sorgir sempre d'ells; de fet les programacions poden ésser elaborades conjuntament per monitors i al·lots. Així és possible demanar compliment dels compromisos adquirits, i els compromisos poden ésser adquirits amb una completa objectivitat.

Tres punts més emmarquen encara aquest procés de socialització. Es bàsica la informació; sense la possibilitat d'accedir a les necessitats i demandes de l'altre (existència de l'altre) no té sentit parlar de compromís social. Es bàsica la comprensió; no podem entendre l'esplai com activisme, sinó que cal partir de l'acció motivada i entendre l'esplai com una actitud. Es bàsica en darrer terme la generalització; les vivències adquirides dins l'esplai i el seu

àmbit cal transportar-les a totes les situacions de la vida.

3. EL CLUB D'ESPLAI

NUCLI OPERATIU DEL FET ESPLAI

Entenem per Club d'Esplai aquell lloc concret on es reuneixen periòdicament uns infants sota les directrius d'un equip de monitors per conviure unes hores agradables, realitzant una sèrie d'activitats d'esplai, segons una programació, que en definitiva totes elles tenen projecció de futur.

3. 1. DELS AL·LOTS

Els al·lots comencen dins els diferents clubs a l'edat de 6-7 anys, i hi poden quedar fins a l'adolescència (fins i tot fins als 16 anys).

Alguns clubs funcionen també de cara als adults, juntament amb els nins.

L'operativitat d'aquest gran grup de gent s'aconsegueix formant grups homogenis segons dos criteris. En primer lloc existeixen els denominats Centres d'Interès als quals se pot apuntar qualsevol, sense tenir en compte normalment l'edat. El Centre d'Interès tenen per nucli una activitat concreta (teresetes, teatre, dansa, tallers...) i són progressius dins el temps. Segons el segon criteri són els anomenats grups d'edat; cal dir que se tenen en compte altres característiques de l'al·lot, i no

són per tant, rígids. Els grups solen ésser: de 7 a 10 anys, 11 i 12, 13 i 14, i 15 i 16 anys.

Aquests grups són estables durant tot el curs, i són els grups de funcionament del Club, estant contínuament subjectes a una dinàmica esdevinguda segons les distintes situacions i demandes de cada moment.

3.2. DELS MONITORS

Podem tractar els monitors en dos aspectes diferents; dins els grups de monitors i dins cada un dels diferents grups d'edat.

Dins el grup de monitors entèn com grup de treball, cada monitor i tot l'equip se compromet a: dur a terme una preparació permanent dins l'esplai, i cercar noves fórmules; dur a terme la programació dels curs i dels distints períodes, tant a nivell d'objectius, continguts, activitats i avaluació, com quant a la seva inserció plena dins ella; revisió i anàlisi del nivell d'intercomunicació de l'equip, del treball dels monitors i del grup, i de les funcions i dinàmica del grup.

Dins el grup de monitors entès com grup d'amics, si l'amistat és un fet espontani, poc podem parlar. Direm que se pretén una actitud de comprensió, complementació i ajuda. Lògicament ens trobam sempre amb alguns problemes com són individualismes, passivitats, psicogrups dominants, interessos particulars, grups tancats i no oberts a un futur.

Quant el monitor dins el grup d'al·lots, deim que cada 2 ó 3 monitors fan feina, de manera fixa, amb un grup de no més de 25 - 30 al·lots. Dins el grup, el monitor s'ha de posar sempre al nivell de l'al·lot, però sabent-se el responsable. Deim també que donat que les programacions se fan moltes vegades juntament amb els al·lots, el monitor adopta el paper de coordinador i motivador.

Quant al treball dins les diferents activitats, el monitor ha de vetlar perquè els objectius proposats siguin duits a terme. Deim finalment que moltes vegades el monitor esdevé un amic íntim —fins i tot defora del club, clar— de molts d'al·lots, en tot el que això implica.

3.3. DE LES ACTIVITATS I DELS CONTINGUTS

Farem aquí una classificació d'activitats i de continguts segons determinats criteris.

Activitats d'expressió plàstica, dinàmica i corporal:

Tallers de fang, paper, fusta, pintura, vidre, icones i d'altres: dansa, teatre, teresetes, jocs de mímica, instruments musicals, cinema i audiovisuals. Reunions d'animació, vetlades.

Activitats culturals i de la natura:

Sortides, visites, biblioteca i hemeroteca. Trobades entre clubs, festivals. Xerrades. Jocs populars, tallers de cançons populars i danses. Jocs ambientats entorn a activitats tradicionals, jocs de rol.

Activitats de coneixença del medi:

Jocs de descoberta, recerques i jocs d'observació. Sortides, excursions i visites. Treball de grup dins el barri, la ciutat, el poble o la comarca.

3.4. PROGRAMACIÓ

Tal vegada pugui ésser interessant plasmar aquí una programació concreta que tendria lloc dins un club d'esplai.

Pressupost: Grup de 30 al·lots i al·lotes d'edats compreses entre els 7 i els 10 anys. Equip de monitors compost per 5 persones. El període de temps és el segon trimestre (nadal-pasqua) del curs 80/81. Aquest club va començar a funcionar el mes d'octubre passat; els al·lots no havien assistit mai abans a un club; el club va començar amb cinc al·lots i tres monitors. L'objectiu de tot l'any que ens proposarem va ésser precisament el de formar un club d'esplai dins el nostre barri. L'objectiu del primer trimestre va ésser oferir diferents elements a fi de que els al·lots se n'adonassin de totes les possibilitats que pot tenir un club. És important també que mentre el passat trimestre no contàvem ni amb local ni amb doblers, el segon trimestre comença amb local, instal·lacions i doblers. El club té relacions amb la Parròquia i l'escola del barri, el GDEM (federació de grups d'esplai de Mallorca), i amb una Caixa d'Estalvis.

Objectius del segon trimestre: Donar coherència al Club en aquests sentits: Exigència de responsabilitats a tots els

membres, institucionalitzar el club entre els al·lots, i fer créixer el club dins el Barri.

Operativitat del segon trimestre: Entre setmana, tindran lloc els horabaiques els centres d'interès. Cada un anirà a càrrec d'un monitor especialitzat en el tema.

Dilluns: Macramé.

Dimarts: grup de música de cara al Festival Infantil de la cançó.

Dimecres: construcció i escenificació de teresetes.

Dijous: Taller de tapissos.

Divendres: Manipulació de materials.

Aquests centres d'interès restaran oberts a tots els al·lots del barri. Cada dissabte dematí tendran lloc les activitats del club, segons el següent esquema que caldrà completar amb els al·lots:

A les 10 h. trobada. Començar sempre amb un joc de rotlo que es pugui dur a terme dins una sala. Poden ésser també petites escenificacions —tipus joc— mímiques; també se pot començar amb una cançó. Se pretén així que els al·lots agafin costum de parlar i escoltar ordenadament, a més de centrar el tema del dissabte.

A les 10'30 h. tenint en compte que la intenció es dur a terme a principis de febrer algun tipus de manifestació dins el barri (concretar amb els al·lots) se prepararia l'ambientació.

A partir de febrer i tenint en compte que dia 1 de març té lloc a Lluçmajor la Diada de l'Esplai, conjunta de tots els clubs d'esplai de Mallorca (l'any passat hi participaren més de 3.000 al·lots) entorn al tema Festes Populars, se preparen les activitats per tal dia. Pel mes de març i com final de trimestre, se prepara una excursió de dos dies.

A les 12'30 i fins a les 13 h., els dies activitats dins el local, sortirem a jugar a l'exterior, cercant al·lots que encara no participin al club i convidant-los.

Se formen diferents grups entre els al·lots: neteja, conservació, i hemeroteca. Funcionen de forma rotativa.

Aquest escrit ha estat motivat veient la confusió d'idees que entorn als clubs d'Esplai hi ha a determinats àmbits socials. Entre ells a l'Escola de Professors d'E. G. B. de Ciutat.